

Sakarya Pamukova Halı Ve Kilimleri

Tülin ÇORUHLU *

Murat ALKAN**

ÖZET

Türk dokuma sanatının önemli bir dalı olan düz dokuma ve düğümlü dokuma teknikleri ile dokunmuş kilim, döşek ve halılar, makalenin konusunu oluşturur. Bu araştırmada ele alınacak nakışlı dokumalar Türkiye'nin Marmara bölgesinde yer alan Sakarya ilinin güney ilçesi olan Pamukova'dan seçilmiştir. Söz konusu dokumalar eski cami ve türbelerden toplanmış, Pamukova ilçesi Halk Eğitim Müdürlüğünde koruma altına alınmış elli kadar kilim ve halıdan oluşmaktadır. Söz konusu dokumaların bu çalışma için seçilmesinin sebebi ise bölgenin 14.yüzyıl başında yani Osmanlı devletinin kuruluş yıllarında Türk topraklarına katılmış ve Oğuz boyundan Türklerin yerleştiği bölge olup, demografik yapısını büyük oranda muhafaza ediyor olmasıdır. Bölgede dokumacılık geleneği yüzyıllar boyu devam etmekte iken, 20. yüzyıl sonlarında ortadan kalkmıştır. Ele alınan dokuma örnekleri ise ilk kez böyle bir araştırmaya konu olmuş eserlerdir.

Her milletin kültürünü meydana getiren ve ortak dünya mirasına hediye ettiği çeşitli değerleri vardır. 11.yüzyılın ortalarından itibaren Anadolu coğrafyasına yerleşmeye başlayan Türk toplulukları kendileri ile birlikte birçok kültürel değeri de beraberinde bu topraklara taşımışlardır. Bu kültürel değerlerin en dikkat çekenlerinden biri kuşkusuz dokumacılıktır. Bu sanat, Türklerin gelişi ile birlikte, yedi yüz yılı aşkın süredir Pamukova'da yaşamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sakarya, Pamukova, halı, kilim, süsleme,

* Tülin ÇORUHLU, tcoruhlu@sakarya.edu.tr

** Murat ALKAN tcoruhlu@sakarya.edu.tr - murata@sakarya.edu.tr
Sakarya Üniversitesi Sanat Tarihi Bölümü

Carpets And Rugs Of Sakarya Pamukova

Tülin ÇORUHLU *
Murat ALKAN**

ABSTRACT

Embroidered weaving to be covered in this research was chosen from Pamukova, the southern county of the province of Sakarya in the Marmara region of Turkey. The rugs, mattresses and carpets woven with plain weaving and knotted weaving techniques which an important branch of Turkish weaving art creates the topic of this article. Weaving in question gathered from old mosque and tombs consist of about fifty rugs and carpets preserved in the Pamukova District Public Education Directorate. The region joined the Turkish territory at the beginning of the 14th century. At the same time, it was a region where the Turks from Ghuzz Tribe were located and kept its demographic structure in great order. For this reason, weaving in question is selected as the study topic. Tradition of weaving in the region continued for centuries but disappeared in the late 20th century.

The above-mentioned weaving examples will be the subject of such a research first time. In this context, aim of the work is to classify the woven samples in the region in terms of technical, motive and compositional arrangements and to present the results to the world of science.

Keywords: Sakarya, Pamukova, carpet, rug, ornament,

* Tülin ÇORUHLU, tcoruhlu@sakarya.edu.tr

** Murat ALKAN tcoruhlu@sakarya.edu.tr - murata@sakarya.edu.tr
Sakarya University, Department of Art History

GİRİŞ

Bu araştırmada ele alınacak dokumalar, Türkiye'nin Marmara bölgesinde yer alan Sakarya ilinin güney ilçesi olan Pamukova'dan seçilmiştir. Türk dokuma sanatının önemli bir dalı olan düz dokuma ve düğümlü dokuma teknikleri ile dokunmuş kilim, döşek ve halılar makalenin konusunu oluşturur. İncelenen dokumalar eski cami ve türbelerden toplanmış, Pamukova ilçesi Halk Eğitim Müdürlüğünde koruma altına alınmış 30 kadar kilim ve halıdan oluşmaktadır. Dokumaların bu çalışma için seçilmesinin sebebi ise bölgenin 14.yüzyıl başında yani Osmanlı devletinin kuruluş yıllarında Türk topraklarına katılmış (Âşık Paşazade, 2003: 78-80) ve Oğuz boyundan Türklerin yerleştiği bölge olup (Demir, 2005: 100-101), demografik yapısını büyük oranda muhafaza ediyor olmasıdır. Bölgede dokumacılık geleneği yüzyıllar boyu devam etmekte iken, 20. yüzyıl sonlarında ortadan kalkmıştır. Ele alınan dokuma örnekleri ise ilk kez böyle bir araştırmaya konu olmuş eserlerdir.

Her milletin kültürünü meydana getiren ve ortak dünya mirasına hediye ettiği çeşitli değerleri vardır. 11.yüzyılın ortalarından itibaren Anadolu coğrafyasına yerleşmeye başlayan Türk toplulukları kendileri ile birlikte birçok kültürel değeri de beraberinde bu topraklara taşımışlardır. Bu kültürel değerlerin en dikkat çekenlerinden biri kuşkusuz dokumacılıktır. Bu sanat, Türklerin gelişi ile birlikte, yedi yüz yılı aşkın süredir Pamukova'da da yaşamaktadır.

Halı ve kilim kelimeleri bu gün bütün Asya Türk lehçelerinde kullanılmakta olup, düğün ve evlenme ile eş anlamlı olarak çeyiz manasına da gelmektedir. Halı, halça, kalı, kalın, kilem, gelem, kelim, döşek, düşek vb. adlar dokumacılıkla ilgilidir. Kilim kelimesi tüm Slav dilleri ile Ukrayna ve Güney Rusya dillerine 'kilim' şeklinde Türkçe'den geçmiştir (Deniz, 2000: 11).

14.yüzyılın başlarında Anadolu Selçuklu Devletinin dağılmasında sonra, Anadolu'yu hâkimiyeti altına alan beyliklerden en önemlisi Osmanlı Beyliği idi. Orta Anadolu'nun batı ucunda Söğüt ve Domaniç'te kışlak ve yaylak hayatı yaşayan Osman Bey'in oymağı halı ve kilim dokuyordu. Osman Bey yayladan dönerken komşu Bizans Tekfuruna peynir, halı, kilim ve kuzular gönderiyordu. Hatta düğünlerine davet edildiğinde de iyi halı, kilim ve sürüyle koyunlar gönderilmesini salık veriyordu (Deniz, 2000: 27). Türk halı ve kilimlerinde kullanılan motifler ve renkler, boylar ve aşiretlere göre çeşitlilik göstermekle birlikte kaynağını Türk kültüründen ve tabiattan almaktaydı.

Pamukova Sakarya ilinin Adapazarı merkez ilçesinin 40 km güneyinde, Sakarya-Bilecik yolu üzerinde, Sakarya nehrinin sağ bölümüne kurulmuştur. Tarihi İstanbul-Bağdat yolu üzerindedir. Sakarya nehri vadisinde yer alan İlçe merkezinin denizden yüksekliği 80 metredir ve ilçenin adını aldığı Pamukova düzlükte olmasına rağmen, ilçenin % 80'i dağlık ve ormanlık alandır. İlçenin Osmanlı dönemindeki adı Akhisar'dır (Şentürk, 2005: 170-171). Köy isimleri de hali hazırda eski Türk obalarının adlarını taşımaktadır. İlçenin doğusu Sakarya ilinin Geyve, batısında Bursa'nın İznik ilçesi, kuzeyi Arifiye ve Sapanca, güneyi ise Bilecik'in Osmaneli ilçesi ile sınırdır. Yakın tarihlere kadar Pamukova ve Taraklı, Geyve ilçesine bağlı köyler iken bu gün her ikisi de ilçe olmuştur. Bu gün Pamukova'nın bir köyü olan Mekece de dâhil olmak üzere, tarihi Hicaz demiryolunun Pamukova (Akhisar), Mekece istasyonları ilçe sınırlarında kalmaktadır. Anadolu'yu İstanbul'a dolayısıyla Avrupa'ya bağlayan eski ticaret yolu (İpek Yolu), Osmanlı döneminin İstanbul'dan çıkıp doğu ülkelerine ulaşan 'Bağdat Yolu' na da 'Ordu Yolu' bu bölgeden geçerek devam emektedir. Dolayısıyla İbni Batuta, Aşık Paşazade, Evliya Çelebi, Charles Texier, Edouard Charton vb. birçok tarihçi ve seyyahın da Anadolu'ya geçiş güzergahı üzerindedir.

Bölge halkının geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. 1990 yıllarına kadar en önemli gelir kaynakları küçükbaş hayvancılık, dericilik, bağcılık, tütün, pamuk ve ipekböcekçiliği iken, bunlardan tütün, yün ve yapağı üretimi, pamuk ve ipekböcekçiliği bugün terk edilmiştir.

Oysa 20. yüzyıl artasına kadar dericilik, yün, pamuklu ve ipekli dokumacılık bölgenin önemli ürünleriydi. Dokumacılığın önemli hammaddesi Pamuk ilçeye adını vermiştir. Dokumacılık için önemli ve pahalı bir hammadde üreten ipekböcekçiliği Osmanlı döneminde bölgenin en önemli pazar ürünlerinden biriydi. Bununla ilgili olarak 1640 tarihli Narh defterinde Geyve ve Akhisar'ın pamuklu dokumalarının yanı sıra çeşitli incelik ve kalınlıklarda özellikle mavi ve pembe ipek ipinden, uçkur ve kuşaktan, bezden söz edilir (Kütükoğlu, 1983: 158-159). Ayrıca başbakanlık Osmanlı Arşivleri Geyve'de bir harir hanı (BOA Geyve belgeleri Sıra No: 3073, Gömlek: 11114) ve 1894 ve 1898 tarihli iki ayrı belgede Orta Karye ve Akhisar'da İpek Fabrikasından söz edilmekte olup, Akhisar'da buharla çalışan bir ipek fabrikasına ruhsat verildiği yazmaktadır (BOA Geyve belgeleri Sıra No: 2369, Dosya: 55, Gömlek: 22, 29 Sıra: 1311 tarihli / Sıra No: 2276, Dosya: 2106, Gömlek: 32, 27 R 1316 tarihli / Sıra No: 2223, Dosya: 2357, Gömlek: 60, 11 S 1318 tarihli evraklar¹).

Dut ağaçları ile kaplı coğrafyada üretilen ipek kozalarının bizzat devlet eliyle teşvik edildiği anlaşılmaktadır. Osmanlı dönemi Salnamelerinde Geyve'nin İpek kozası yetiştiriciliği ile ilgili önemli bilgiler sağlanır. Örneğin H.1312, M.1895 tarihli Kastamonu Vilayeti Matbaasında tab olunan Salnamede yer alan bilgiye göre; Geyve ve Adapazarı bölgesinden, Ziraat erbabı arazi sahiplerine ipek kozalarında kullanılmak üzere teşvik için 40 dekar arazi ve 22 bin dut fidanı verilmesi, bu desteğin ipek kozası yetiştiriciliğini heveslendireceği, tohum ve fidan yardımının daha sonraki yıllarda da devam edeceği bilgisi sağlanır (Önal, 2011: 569). Yine arşiv vesikalarından ipek böceği yetiştiricilerinden arazi ve emlak vergisi almayarak veya vergi miktarlarını düşürülerek böcek yetiştiriciliğinin teşvik edildiği anlaşılmaktadır (BOA Geyve belgeleri Sıra No: 2265, Dosya: 2175, Gömlek:134, 26 Şevval 1316 / Sıra No: 2190, Dosya: 2523, Gömlek: 125, 4 Cemaziye'l-evvel 1319 tarihli evraklar). Ayrıca köylerde ve merkezde ipek kozası yetiştiricilerinin evlerinin bahçelerine böcekthane yapmak için ruhsat talebinde bulduklarına dair de çok sayıda belge ile karşılaşılmalıdır (BOA Geyve belgeleri Sıra No: 2287, Dosya: 2084, Gömlek: 49, 22 Rabi'u'l-ahir 1315 tarihli/ Sıra No:2369, Dosya:1356, 30 Rabi'u'l-ahir 1316 tarihli / Sıra No:2275, Dosya:2107, Gömlek:104, 2 Cemaziye'l-ahir 1316 tarihli evraklar).

Pamukova ilçesi, Sakarya ilinin henüz geleneksel hayatın sürdüren Taraklı, Geyve, Kaynarca ve Söğütlü'nün köylerinde de karşılaştığı gibi, dokumacılığın izlerini yaşatmaktadır (Çoruhlu, 2005: 1097-1100). Dügün bohçalarında örtme, elbiselik, bez, çarşaf, daha sonra işlemlerde bahsedeceğimiz seccade, havlu, çetik-çorap, mendil bulunması gelenektir.

_____Halı ve kilim dokumalarında çözgü iplerinde ağırlıklı olarak pamuk ve nadiren keten ipi kullanılmaktadır. Atkı iplerinde ise kilimlerde yün, çullarda keçi kılı, iyi çuvallarda ise keten ipi (kıtık) kullanılmaktadır.

İPLERİN HAZIRLANMASI VE BOYAMA;

Kaba kilimlerde birinci kırkım, ince kilimlerde ikinci ve üçüncü kırkım yünler kullanılır. Yünler yıkanır, kurutulur, kirişlerle didilir ve taranır. Çıkırık veya el iğleriyle inceltilerek ip haline getirilir ve kelepler yapıldıktan sonra kazanlarda çiriş içinde kaynatılarak ağsarlanır. Boyalar hazır alınır veya bitkilerden elde edilir. Bölgede kullanılan renkler genellikle dut kavı (sarı, kahve), soğan kabuğu (deve tüyü, açık kahve), taze ceviz kabuğu (yeşil-siyah), göz taşı (koyu mavi tonları) gibi renklendiriciler kullanılarak kelepler boyanır. Ayrıca rengin parlak ve sabit kalması için pelit denilen meşe palamudu tüm renklerde kullanılır. Taban renkleri, genellikle bordürlerde koyu kahve, krem ve kırmızı, göbekte ise kırmızı olarak karşımıza çıkar.

Nakış (nağış) /desen iplerinin renklerinde ise yukarıda sayılan renklere ilave olarak açık ve koyu yeşil, açık kırmızı (tavşan kanı), koyu kırmızı (nar çiçeği), turuncu (nergis), deve tüyü, koyu kahve, pembe, sarı, mavi/gök tonları kullanılmaktadır.

Halı ve kilim tezgâhına halı/kilim ağacı veya düzeni denir. Düzendeki dokunacak halı/kilimin genişliği ve uzunluğuna göre çözümler bağlanır. Bölgede çözgü ipine eriş yada çözme denilmektedir (Çoruhlu, 2005: 1108). Düz bez ayağı tekniği ile başlatılan dokumada, ipler istenilen renk ve desene uygun olarak menik (yün veya keten ip yumağı) ya da mekiklerle çözümlerin arasından geçirilir ve kirkit ile sıkıştırılır. Desen/düğüm ipleri de aynı şekilde bağlanır, kesilir ve sıkıştırılır. Oturularak yapılan dokuma işleminde halı/kilim dokundukça, kilim ağacına (geledir) sarılarak yukarıya doğru dokumaya devam edilir.

Kilimler düz bezayağı tekniğinde dokunmuş, renk karşılaşmalarında ilikli kilim yöntemi uygulanmıştır. Çözümlerin arasına çözgü iplerini örtecek şekilde, bir alttan ve bir üstten geçirilen değişik renkteki atkılar, kendi motifinin sınırına geldiğinde geri döner. Komşu motifin atkısı da aynı şekilde karşı taraftan geri döndüğü için aralarında dikey bir çizgi şeklinde yaklaşık bir santimlik ilikler oluşur (Acar, 1982: 47). Son atkı karşı taraftaki çözümlerden bir tanesine devam ettirilerek geri döndürülür ve sıkıştırılır. Bu işleme siviştirme denilmektedir¹. Bu şekilde ilik ağzı sıkıca bağlanmış olur. Kilim boyunda bir santimlik dikey ilikler basamaklar halinde devam eder. Bu nedenle desenler enine, çapraz ve kesik çizgilerden meydana gelmektedir. Uzun ve dikey çizgiler böylece, basamaklarla bölünmektedir. Motif konturlarındaki bu basamaklanmaya kayma adı verilmektedir². Bu tür kilim dokumalar genellikle dar parçalar halinde dokunup sonradan dikiş ile birleştirilerek büyütülürler.

Halı işlenişi de kilimlerle aynı prensiptedir. Ancak zemin ve motif renkleri düğümlerle oluşur. Zemin ve desene uygun renklerde bağlanan her bir düğüm sırasından sonra, bir atkı ipi atılır ve sıkıştırılarak düğüm iplerinin uzunlukları hav seviyesinde kesilir.

Bu makaleye konu olan halı ve kilimler, Pamukova ilçesi sınırlarındaki cami ve türbelerden koruma altına alınmak maksadı ile 1999 Sakarya depremi sonrasında, dönemin Halk Eğitim Müdürü Muhsin Akın tarafından toplanıp kaymakamlığa getirilerek Kaymakamlık binası koridorları, Öğretmenevi/Halk Eğitim Müdürlüğü koridorları, Milli Eğitim Müdürlüğü koridorları ve 75.Yıl İlköğretim Okulu Konferans salonu duvarlarına asılmıştır.

ÖRNEKLER (KATALOG)

KATALOG NO: 1

Foto. No: 1 **Şekil No:** 1

Eser adı: Kilim

Fonksiyonu: Minder

Muhafaza edildiği yer: Pamukova 75. Yıl İlkokulu (koridor)

Geldiği yer: Hüseyinli köyü camisi

Dönemi: 20. yüzyıl

Tekniği: Bez ayağı üzerine çapraz zili

Malzemesi: Yün (çözgü, atkı ve işleme)

Renkler: Koyu kahve, sarı, beyaz, pembe, kiremit kırmızısı, toprak yeşili

Ölçüler: 87 x 146 cm.

Tanım: Kilimin yüzeyi köşelerinden birbirine bağlanan, kare formu içerisine yerleştirilmiş bereket motifleri ile yatayda yedi, dikeyde oniki sıra olmak üzere sonsuz prensipte doldurulmuştur. Kilimin kısa kenarları bir sıra tekrarlı el, parmak, tarak motifleri ile sınırlandırılarak saçakları bağlanmıştır.

Benzer örnekler: Çanakkale (Acar, 1982: 101)

1 Farklı köylerden üç ayrı dokuyucu bu terimi teyit etmektedir. Balluca Köyü; Fethiye Güzelalp (67), Uzunalan Köyü; Meftune Yiğit (56), Şeyhler; Kerime Yaman (85)

2 Kaynarca Merkez; Hüsnüye Yaman (45)

KATALOG NO: 2

Foto. No: 2

Şekil No: -

Eser adı: Kilim

Fonksiyonu: Sofralık, yaygı

Muhafaza edildiği yer: Pamukova 75. Yıl İlkokulu (koridor)

Geldiği yer: Karacaahmet Türbesi Paşalar Köyü

Dönem: 19. yüzyıl

Tekniği: Bez ayağı üzerine çapraz zili

Malzemesi: Çözü pamuk, atkı ve işleme yün

Renkler: Koyu kahve, sarı, beyaz, pembe, kiremit kırmızısı, çivit mavisi, yeşil

Ölçüler: 135 x 150 cm.

Tanım: Ortada kare formulu yan yana çift göbek ve etrafı sonsuza devam eden göz içinde çengel motifleriyle doldurulmuş olup iki sıra suyolu ile sınırlandırılmıştır.

KATALOG NO: 3

Foto. No: 3

Şekil No: 2

Eser adı: Halı

Fonksiyonu: Seccade/tabut örtüsü

Muhafaza edildiği yer: Pamukova 75. Yıl İlkokulu (konferans salonu)

Geldiği yer: Karacaahmet Türbesi Paşalar Köyü

Dönemi: 19. yüzyıl

Tekniği: Düğümlü dokuma/halı

Malzemesi: Çözü pamuk, atkı ve işleme yün

Renkler: Kırmızı, beyaz, sarı, toprak yeşili, çivit mavisi

Ölçüler: 98 x 145 cm.

Tanım: Kırmızı zeminli dört mihraplı seccade. Sarı zeminli dördüncü mihrap basamak motifi ile daralıp, namlu motifi ile sonlanmakta. Seccadenin çevresini dolanan iki kuşak, bitkisel suyolu motifi ile süslüdür.

Benzer örnekler: Bolu, Eskişehir, Kırşehir.

KATALOG NO: 4

Foto. No: 4

Şekil No: -

Eser adı: Halı

Fonksiyonu: Seccade

Muhafaza edildiği yer: Pamukova 75. Yıl İlkokulu (konferans salonu)

Geldiği yer: Babam Sultan Türbesi

Dönemi: 19. yüzyıl

Tekniği: Düğümlü dokuna/halı (24x34dm2)

Malzemesi: Atkı, çözü, düğüm yün

Renkler: Kırmızı, kahve, yeşil, sarı, beyaz

Ölçüler: 85 x 134 cm.

Tanım: Çift mihraplı Seccade. İç mihrabın konturu sarı, dış mihrabın beyazdır. Mihraplar üst kısımdan basamaklı olarak daralıp, tepelik kısmında koçboynuzu motifi sonlanır. Mihrapların alt kısmında ayaklık, üst kısmında ise başlık veya ayetlik kısmı yer alır. Halının çevresini geometrik ve bitkisel motifler beş sıra bordür dolandır.

Benzer örnekler: Kırşehir, Batı Anadolu (Tezcan, 2007: 167, (Deniz, 2000: 265)

KATALOG NO: 5

Foto. No: 5

Şekil No: -

Eser adı: Halı

Fonksiyonu: Seccade/tabut örtüsü

Muhafaza edildiği yer: Pamukova 75. Yıl İlkokulu (konferans salonu)

Geldiği yer: Hüseyinli köyü camisi

Dönemi: 19. yüzyıl

Tekniği: Düğümlü dokuma/halı (30x33dm2)

Malzemesi: Çözü, atkı ve düğümYün

Fonksiyonu: Seccade

Renkler: Kırmızı, turuncu (sentetik), sarı, mavi yeşil

Ölçüler: 105 x 165 cm.

Tanım: Tek mihraplı seccade, tabut örtüsü olarak dokunmuştur. Ayaklık ve alınlık/kitabeliklidir. Basamaklı ve namlulu mihrap tepeliğinde hilal motifi ter alır. Göbek kısmını dört sıra bordür çevrelemektedir.

Benzer örnekler: İç Anadolu (Tezcan, 2007: 221, Gördes (Aslanapa, 1987: 155, 178-179)

KATALOG NO: 6

Foto. No: 6

Şekil No: -

Eser adı: Halı

Fonksiyonu: Seccade

Muhafaza edildiği yer: Pamukova 75. Yıl İlkokulu (konferans salonu)

Geldiği yer: Hüseyinli köyü camisi

Dönemi: 20. yüzyıl

Tekniği: Düğümlü dokuma/halı (30x33dm2)

Malzemesi: Yün (çözü, atkı, düğüm)

Renkler: Kırmızı, sarı, mavi yeşil

Ölçüler: 104 x 168 cm.

Tanım: Çift mihraplı Seccade. Tabut örtüsü olarak dokunmuştur. Kırmızı zeminli, dikdörtgen göbek, ayaklık ve ayetlik kısmında ejder motifleri yer alır. Halıyı biri geniş olmak üzere beş bordür çevreler.

Benzer örnekler: İç Anadolu, Konya (Erberk: 1995: Katalog no. 51)

KATALOG NO: 7

Foto. No: 7

Şekil No: -

Eser adı: Halı

Fonksiyonu: Seccade/tabut örtüsü

Muhafaza edildiği yer: Pamukova 75. Yıl İlkokulu (konferans salonu)

Geldiği yer: Ciciler Köyü camisi

Dönemi: 20. yüzyıl

Tekniği: Düğümlü dokuma/halı (ilmek 34x42dm2)

Malzemesi: Pamuk (çözü, atkı, yün)

Renkler: Açık kırmızı (sentetik), sarı, kahve, yeşil, mavi

Ölçüler: 99 x 166 cm.

Tanım: Çift yöne basamaklı mihraplı göbek kısmı salbeklerle sonlanır şeklinde. Ayaklık ve kitabelik kısmında birer ejder ve bulut motifi yer alır (Deniz, 1984: 32). Seccadeyi 3 bordür çevreler.

Benzer örnekler: Konya, Ladik/ Kafkas halıları.

KATALOG NO:8

Foto. No: 8

Şekil No: 3

Eser adı: Halı

Fonksiyonu: Seccade

Muhafaza edildiği yer: Pamukova 75. Yıl İlkokulu (koridor)

Geldiği yer: Katırözü/Çilekli köyü

Dönemi: 20. yüzyıl

Tekniği: Düğümlü dokuna/halı (18x24 dm2)

Malzemesi: Çözü, atkı pamuk, düğüm yün

Renkler: Sarı, kahve, yeşil, pembe, turuncu, mor

Ölçüler: 88 x 135 cm. Kuşağın eni 10 cm.

Tanım: Çift mihraplı seccade. Sarı zeminli, merkezde mavi zemin üzerinde ve uçları salbek motifi ile biten altıgen kartuş içinde çiçek, yaprak ve dallardan oluşan merkezi bir kompozisyon yer alır. Köşebentler sarı zeminli ve boş bırakılmıştır. Halıyı dolanan enli bordur farklı renklerde ve altı yapraklı rozet çiçek motiflerinin dizilişi ile süslenmiştir.

Benzer örnekler: İç batı Anadolu, doğu Ege, Isparta-Demirci

KATALOG NO: 9

Foto. No: -

Şekil No: -

Eser adı: Halı

Fonksiyonu: Seccade

Muhafaza edildiği yer: Pamukova Halk Eğitim Merkezi (Koridor)

Geldiği yer: Katırözü köyü

Dönemi: 20. yüzyıl

Tekniği: Düğümlü dokuna/halı (19x24 dm2)

Malzemesi: Çözü, atkı pamuk, düğüm yün

Renkler: Sarı, kahve, yeşil, pembe, turuncu

Ölçüler: 88 x 135 cm.

Tanım: Çift mihraplı seccade. Katalog no 8 ile aynı özellikleri taşıyan seccadenin köşebentlerinde, farklı olarak, muska motifleri yer alır (Şekil 8k)

Benzer örnekler: İç batı Anadolu, doğu Ege, Isparta-Demirci

KATALOG NO:10

Foto. No: 9

Şekil No: -

Eser adı: Halı

Fonksiyonu: Seccade

Muhafaza edildiği yer: Pamukova 75. Yıl İlkokulu (koridor)

Geldiği yer: Katırözü/Çilekli köyü

Dönemi: 20. yüzyıl

Tekniği: Düğümlü dokuna/halı (18x24 dm2)

Malzemesi: Çözü, atkı pamuk, düğüm yün

Renkler: Sarı, kahve, yeşil, pembe, turuncu, mor

Ölçüler: 82 x 132 cm.

Tanım: Çift mihraplı seccade. Katalog no. 9 ile aynı şekilde dokunmuştur.

Benzer örnekler: İç batı Anadolu, doğu Ege, Isparta-Demirci

KATALOG NO:11

Foto. No: - **Şekil No:** -
Eser adı: Halı
Fonksiyonu: Seccade
Muhafaza edildiği yer: Pamukova Halk Eğitim Merkezi (Koridor)
Geldiği yer: Katırözü/Çilekli köyü
Dönemi: 20. yüzyıl
Tekniği: düğümlü dokuna/halı (18x25 dm2)
Malzemesi: Çözü, atkı pamuk, düğüm yün
Renkler: sarı, kahve, yeşil, pembe, turuncu
Ölçüler: 88x134 cm. Kuşağın eni 10 cm.
Tanım: Çift mihraplı seccade. Köşebentlerine işlenen çengel motifleriyle katalog no. 8-10'dan ayrılır.
Benzer örnekler: İç batı Anadolu, doğu Ege, Isparta-Demirci

KATALOG NO:12

Foto. No: - **Şekil No:** -
Eser adı: Halı
Fonksiyonu: Seccade
Muhafaza edildiği yer: Pamukova Halk Eğitim Merkezi (kazan dairesi)
Geldiği yer: Katırözü/Çilekli köyü
Dönemi: 20. yüzyıl
Tekniği: Düğümlü dokuna/halı (18x24 dm2)
Malzemesi: Çözü, atkı pamuk, düğüm yün
Renkler: Sarı, kahve, yeşil, pembe, turuncu, mor
Ölçüler: 84 x 140 cm.
Tanım: Katalog no. 8-11'den, köşebentlerindeki göz motifleriyle ayrılır.
Benzer örnekler: İç batı Anadolu, doğu Ege, Isparta-Demirci

KATALOG NO:13

Foto. No: 10 **Şekil No:** -
Eser adı: Halı
Fonksiyonu: Seccade
Muhafaza edildiği yer: Pamukova 75. Yıl İlkokulu (koridor)
Geldiği yer: Kemaller köyü
Dönemi: 20. yüzyıl
Tekniği: Düğümlü dokuna/halı (20x25 dm2)
Malzemesi: Çözü, atkı pamuk, düğüm yün
Renkler: Sarı, kahve, yeşil, pembe, turuncu, mor
Ölçüler: 85 x 140 cm.
Tanım: Çift mihraplı seccade. Kırmızı zeminli, merkezde mavi zeminli altıgen kartuş içinde çiçek, yaprak ve dallardan oluşan merkezi bir kompozisyon yer alır. İki suyu arasında ana bordürde, iç içe geçmiş dört yön motifleri tekrarlanmaktadır. Altıgen madalyon içersine alınmış göbek kısmı, sinekli köşebentlidir. Bu haliyle Gördes/Kırşehir örneklerini hatırlatır.
Benzer örnekler: İç batı Anadolu, doğu Ege, Isparta-Demirci

KATALOG NO:14

Resim No: 11 **Şekil No:** -

Eser adı: Halı

Fonksiyonu: Seccade

Muhafaza edildiği yer: Pamukova Halk Eğitim Merkezi (Müdür odası)

Geldiği yer: Belli değil

Dönemi: 20. yüzyıl

Tekniği: Düğümlü dokuma/halı

Malzemesi: Çözü, atkı pamuk, düğüm yün

Renkler: Sentetik kırmızı, mavi, yeşil, beyaz, gri, siyah

Ölçüler: 60 x 140 cm.

Tanım: Mihraplı seccade. Kırmızı zeminli, burgulu sütunların taşıdığı dilimli kemer içinde iki yana açılan perde motifi ve ortasında sallanan şamdan tasviri bulunur. Ayaklık kısmı yatık dikdörtgen pano şeklinde olup, içi bitkisel motiflerle, mihrap köşebentleri de dama motifleri ile doldurulmuştur. Halının çevresini suyuolu dolandır.

Benzer örnekler: Isparta-Demirci.

KATALOG NO:15

Foto. No: 12 **Şekil No:** 4

Eser adı: Halı

Fonksiyonu: Divan/sedir halısı

Muhafaza edildiği yer: Pamukova 75. Yıl İlkokulu (koridor)

Geldiği yer: Kemaller köyü

Dönemi: 20. yüzyıl

Tekniği: Düğümlü dokuma/halı

Malzemesi: Pamuk (çözü, atkı) ve yün (düğüm)

Renkler: Sarı, kahve, yeşil, pembe, turuncu, mor

Ölçüler: 75x158 cm.

Tanım: Çift mihraplı seccade. Kırmızı zeminli, merkezde pembe zemin üzerinde ve uçları kademeli salbek motifi ile biten kapalı form içinde çiçek, yaprak ve dallardan oluşan merkezi bir kompozisyon yer alır. Köşebentler çeyrek madakyon şeklinde sarı zeminli ve çiçek motifleri ile doldurulmuştur. Halıyı dolanan enli bordur farklı renklerde rozet çiçek ve hançer yaprağından oluşan suyuolu ile süslenmiştir.

Benzer örnekler: Çanakkale-Çan, Kayseri-Yahyalı

KATALOG NO:16

Foto. No: 13 **Şekil No:** 5

Eser adı: Halı

Fonksiyonu: Divan/sedir halısı

Muhafaza edildiği yer: Pamukova 75. Yıl İlkokulu (koridor)

Geldiği yer: Kemaller köyü camisi

Dönemi: 20. yüzyıl

Tekniği: Düğümlü dokuma/halı

Malzemesi: Pamuk (çözü, atkı) ve yün (düğüm)

Renkler: Kırmızı, sarı, kahve, yeşil, pembe, beyaz

Ölçüler: 85x167cm.

Tanım: Kırmızı zeminli göbek ortasındaki basamaklı altıgen madalyonun içi petek/damalıdır.

Köşebentlerde ejder, akrep, muska gibi adlandırılan halı motiflerinden oluşan çeyrek madalyonlar vardır. Biri ince diğeri geniş iki bordürden; incesi ulamalı olarak gelişen suyolu, geniş olanı bir saptan iki yana çıkan çiçek motifinin tekrarlı dizilişii ile süslenmiştir.

Benzer örnekler: Çanakkale-Çan, Kayseri-Yahyalı

KATALOG NO:17

Foto. No: 14

Şekil No: -

Eser adı: Halı

Fonksiyonu: Taban yada divan/sedir halısı

Muhafaza edildiği yer: Pamukova Halk Eğitim Merkezi (Koridor)

Geldiği yer: Belli değil

Dönemi: 20. yüzyıl

Tekniği: Düğümlü dokuna/halı

Malzemesi: Pamuk (çözü, atkı) ve yün (düğümlü)

Renkler: Sarı, kahve, yeşil, pembe, mavi

Ölçüler: 86x178 cm

Tanım: Kırmızı zeminli göbeğin merkezinde dört yön motifinden türeyen şemse-salbek kompozisyonu köşelerde yine bitkisel motifli çeyrek madalyonlar bulunur. İkisi dar ortadaki geniş üç suyolu ile çevrelenir.

Benzer örnek: Isparta çevresi

KATALOG NO:18

Foto. No: -

Şekil No: -

Eser adı: Halı

Fonksiyonu: Taban ya da divan/sedir halısı

Muhafaza edildiği yer: Pamukova Halk Eğitim Merkezi (Koridor)

Geldiği yer: Belli değil

Dönemi: 20. yüzyıl

Tekniği: Düğümlü dokuna/halı

Malzemesi: Pamuk (çözü, atkı) ve yün (düğümlü)

Renkler: Kırmızı, sarı, kahve, yeşil, pembe

Ölçüler: 85 x 155 cm.

Tanım: Bitkisel motifli ve madalyonlu olup katalog no. 17 ile benzerlik göstermektedir.

Benzer örnekler: Isparta-Demirci

KATALOG NO:19

Foto. No: -

Şekil No: -

Eser adı: Halı

Fonksiyonu: Minder

Muhafaza edildiği yer: Pamukova Cihadiye köy muhtarlığı

Geldiği yer: Cihadiye Köyü Camisi

Dönemi: 20. yüzyıl

Tekniği: Düğümlü dokuma/halı (17x24 dm2)

Malzemesi: Pamuk (çözü, atkı) ve yün (düğümlü)

Renkler: Kırmızı, sarı, kahve, yeşil, pembe, yeşil, mavi

Ölçüler: 72 x113 cm.

Tanım: Sentetik renkler ve ortasında gül desenli madalyon. Köşebentli ve bordürlü olup düşük kalite bir örnektir.

Benzer örnek: Isparta- Demirci

KATALOG NO:20

Foto. No: 15

Şekil No: 6

Eser adı: Halı

Fonksiyonu: Taban halısı

Muhafaza edildiği yer: Pamukova 75. Yıl İlkokulu (konferans salonu)

Geldiği yer: Paşalar Köyü camisi

Dönemi: 20. yüzyıl

Tekniği: Düğümlü dokuma/halı

(Düğüm sayısı:18x24 dm²)

Malzemesi: Pamuk (çözü, atkı) ve yün (düğüm)

Renkler: Kırmızı, sarı, kahve, yeşil, beyaz, pembe

Ölçüler: 134 x 200cm.

Tanım: ¼ simetrik kompozisyonlu taban halısıdır. Göbeğin merkezinde kırmızı zemin üzerinde, sekiz köşeli yıldızın yüzeyine göre gelişen kuş ve selvi motifleriyle oluşturulmuş simetrik kompozisyon yer alır. Sekiz köşeli yıldızın iki ucu tepeliklerle sonlanmakta olup göbek yüzeyinde; yine tek selviler, stilize çiçekler ile muska bereket ve göz motifleri yer almaktadır. Beşgen köşebentler sineklidir. Göbek kısmını tekrarlı rozet çiçekleri çevreler.

Benzer örnekler: Uşak, Bergama, Çanakkale

KATALOG NO:21

Foto. No: -

Şekil No: -

Eser adı: Halı

Fonksiyonu: Taban halısı

Muhafaza edildiği yer: Pamukova Halk Eğitim Merkezi (kazan dairesi)

Geldiği yer: Belli değil

Dönemi: 20. yüzyıl

Tekniği: Düğümlü dokuma/halı

Malzemesi: Pamuk (çözü, atkı) ve yün (düğüm)

Renkler: Kırmızı, sarı, kahve, yeşil, beyaz, pembe

Ölçüler: 120 x 196 cm.

Tanım: Küçük motif farklılıkları ile birlikte Katalog no. 20 ile aynı özellikleri yansıtmaktadır

Benzer örnekler: Uşak, Bergama, Çanakkale

KATALOG NO:22

Foto. No: -

Şekil No: -

Eser adı: Halı

Fonksiyonu: Taban halısı

Muhafaza edildiği yer: Pamukova Halk Eğitim Merkezi (kazan dairesi)

Geldiği yer: Belli değil

Dönemi: 20. yüzyıl

Tekniği: Düğümlü dokuma/halı

Malzemesi: Pamuk (çözü, atkı) ve yün (düğüm)

Renkler: Kırmızı, sarı, kahve, yeşil, beyaz, pembe

Ölçüler: 124x185 cm.

Tanım: Küçük motif farklılıkları ile birlikte Katalog no. 20-21 ile aynı özellikleri yansıtmaktadır

Benzer örnekler: Uşak, Bergama, Çanakkale

KATALOG NO:23

Foto. No: - **Şekil No:** -

Eser adı: Halı

Fonksiyonu: Taban halısı

Muhafaza edildiği yer: Pamukova Halk Eğitim Merkezi (kazan dairesi)

Geldiği yer: Belli değil

Dönemi: 20. yüzyıl

Tekniği: Dügümlü dokuma/halı

Malzemesi: Pamuk (çözü, atkı) ve yün (dügüm)

Renkler: Kırmızı, sarı, kahve, yeşil, beyaz, pembe

Ölçüler: 126 x 200cm.

Tanım: Bordür kısmı katalog no 21 ile, geri kalan düzenleme katalog no. 20 ile aynı şekildedir.

Benzer örnekler: Uşak, Bergama, Çanakkale

KATALOG NO:24

Foto. No: - **Şekil No:** -

Eser adı: Halı

Fonksiyonu: Taban halısı

Muhafaza edildiği yer: Pamukova Halk Eğitim Merkezi (kazan dairesi)

Geldiği yer: Belli değil

Dönemi: 20. yüzyıl

Tekniği: Dügümlü dokuma/halı

Malzemesi: Pamuk (çözü, atkı) ve yün (dügüm)

Renkler: Kırmızı, sarı, kahve, yeşil, beyaz, pembe

Ölçüler: 124x180cm.

Tanım: Katalog no 21 ile aynı özelliktedir.

Benzer örnekler: Uşak, Bergama, Çanakkale

KATALOG NO:25

Foto. No: 16 **Çizim No:** -

Eser adı: Halı

Fonksiyonu: Taban halısı

Muhafaza edildiği yer: Pamukova 75. Yıl İlkokulu (konferans salonu)

Geldiği yer: Elperek/Babam Sultan Türbesi

Dönemi: 20. yüzyıl

Tekniği: Dügümlü dokuma/halı (18x22 dm²)

Malzemesi: Pamuk (çözü, atkı) ve yün (dügüm)

Renkler: Açık kırmızı (sentetik), sarı, kahve, yeşil, mavi

Ölçüler: 120 x195 cm.

Tanım: ¼ simetrik geometrik kompozisyonlu taban halısı. Göbekte kırmızı zemin üzerine sekiz köşeli yıldızın merkezinde, yine aynı formulu yıldız ve bunun etrafını dolanan muska motifleri yer alır. Sekiz köşeli yıldızın etrafı, suyolu ve köşelikler stilize tek çiçek dalları ve rozet çiçekleri ile işlenmiştir.

Benzer örnekler: Uşak, Bergama, Çanakkale

KATALOG NO:26

Foto. No: -

Şekil No: -

Eser adı: Halı

Fonksiyonu: Taban halısı

Muhafaza edildiği yer: Pamukova 75. Yıl İlkokulu (konferans salonu)

Geldiği yer: Elperek/Babam Sultan Türbesi

Dönemi: 20. yüzyıl

Tekniği: Düğümlü dokuma/halı (18x22 dm²)

Malzemesi: Pamuk (çözü, atkı) ve yün (düğüm)

Renkler: Açık kırmızı (sentetik), sarı, kahve, yeşil, mavi

Ölçüler: 120 x195 cm.

Tanım: Etrafını çevreleyen basit suyolunun dışında katalog no.25 ile aynı özellikleri sergilemektedir.

Benzer örnekler: Uşak, Bergama, Çanakkale

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Değerlendirmeye tabi tutulan 26 adet dokumadan ikisi bez ayağı dokuma zili, yirmi dört tanesi düğümlü dokuma/halıdır. Dokumalar fonksiyonları açısından sınıflandırıldığında aşağıdaki beş grubun; iki adet minder (Katalog 1, 19), bir adet sofralık yaygı (Katalog 2), dört adet sedir örtüsü (Katalog 15, 16, 17, 18), yedi adet taban halısı (Katalog 20,21, 22,23, 24, 25, 26) ve on iki adet seccadeden (Katalog 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14,) oluştuğu görülür

İncelenen örnekler geleneksel Türk halı ve kilim sanatına uygun olarak çerçeve ile sınırlanmış göbek kısmı ve onu çevreleyen bordürlerden oluşmaktadır. Uzunlamasına düzenlenmiş göbek kompozisyonlarında, merkezde bir madalyon ve iki ucunda tepelik ile dikdörtgen formundaki göbek kısmının dört kenarında köşebentler bulunmaktadır. Seccadelerde göbek kısmı yine uzunlamasına düzenlenmiş tek ya da çift yöne uzanan mihrap formları ile yönlendirilmiştir. Mihrapların iki ucunda yatık dikdörtgen şeklinde ayetlik ve ayaklık panoları bulunur. Dokumanın göbeğini çevreleyen bordürler genellikle daha enli olan bir ana bordür ve onu içte ve dışta çerçeveleyen ince bordürler şeklindedir. Göbeklerde simetrik kompozisyon anlayışı hâkim iken, bordür kompozisyonları ulama veya tekrar şeklinde sonsuza devam etmektedir.

Göbeklerde merkez madalyonları iki ucunda tepelik/salbek bulunan şemse formlar (Katalog 7), altıgen şeklinde olup, iki ucunda salbek bulunanlar (Katalog 8-9-10-11-12-15-16), eşkenar dörtgen/baklava formunda olanlar (Katalog 13), yuvarlak madalyon şeklinde olanlar (Katalog 17-18-19), eksenleri kaydırılarak iç içe yerleştirilmiş iki kare formun oluşturduğu sekiz köşeli yıldız ve merkezinde oluşan sekizgen madalyonlar (Katalog 20-21-22-23-24-25-26) olmak üzere beş madalyon formu tespit edilmiştir. Madalyonların içlerinin doldurulmasında ise üç temel prensip dikkat çeker. Merkezde iri bir rozet çiçek ve etrafında oluşan düzenlemeler, merkezde dört yön motifi ve ona bağlı oluşturulmuş kompozisyonlar (Katalog 15-17-20-23) ile merkezi geometrik yatay ve dikey çizgilerle petek gibi işlenmiş olanlar (Katalog 16).

Göbeklerin köşeleri; genellikle üçgen (Katalog 8-9-10-11-12-13-25-26-27) veya bir köşesi pahlı kare formlar içerisinde göz ve muska motifleriyle bezenmiş (Şekil) (Katalog 20-21-22-23-24), bazen de bitkisel motifli çeyrek madalyon (Katalog 17-18) veya altıgenin dörtte biri şeklinde (katalog 15-16) dolgulanmıştır.

Seccadelerin göbeklerinde ise basamak motifli kemerli tek niş/mihrap (Katalog 5), iç içe iki niş/mihrap (Katalog 4), iç içe dört niş/mihraplı (Katalog 3) ve burgulu sütunlar üzerinde dilimli kemer ve perde motifli (Katalog 14) olmak üzere dört tip mevcuttur.

Katalog örneklerinde bordür sayıları bir ile beş arasında değişmektedir. Tek bordürlü olanlarda bordür geniştir (Katalog 2). Üç bordürlü örneklerde ortadaki enli ana bordür, yanlardakiler dar ve ana bordürü çevreler şekildedir (Katalog 6-27). Sayısal olarak toplam yirmi bir adet üç bordürlü örnek, dört bordürlü iki örnek (Katalog 3-5) ve beş bordürlü bir örnek mevcuttur (Katalog 4).

Bordürlerde geometrik esaslı ulama şeklinde devam eden motifler zik-zak, suyolu, merdiven, zencerek, çengel (Katalog 4-5-13-20-21-22-24-25-27) olarak görülürken, ulama şeklinde devam eden bitkisel motifler ise hançer yaprakları, üst veya yan görünümlü çiçek, yaprak ve kıvrım dallar şeklindedir (Katalog 3-4-6-14-15-17-18). Bordürlerde tekrar eden müstakil geometrik motifler çengel, kare, dikdörtgen, mekik, tarak gibi motiflerdir (Katalog 2-13-15-19). Tek başlarına kullanılan selvi, hayat ağacı, altınbaş çiçeği, tepelikli palmetler ve rozet çiçeklerine ek olarak tekrar eden bitkisel motifler ise çok yapraklı rozet çiçekler (Katalog 7-8-9-10-11-12-23-26), bahar dalları, bir saptan çıkıp iki yana bakan hatai çiçekleri (Katalog 5-15) olarak sınıflandırılmıştır.

Söz konusu motiflerin yanında; Türk dokuma sanatında yaygın olarak görülen sembolik motifler olan sandık, kirman, tarak, çengel, kandil/şamdan gibi nesnelere ile kuş, ejder, akrep, koç/keçiboynuzu, el, parmak, göz gibi figür örnekleriyle de karşılaşmıştır. Ayrıca sütun, kemer, perde gibi mimari unsurlar da süslemelerde görülmüştür. Bu motifler bazen tek başlarına bazen de kompozisyonun bütünü oluşturan unsurlar olarak kullanılmışlardır (Şekil 7-14)

Pamukova dokumalarının genellikle taban rengi kırmızı (Katalog 3-4-5-6-7-14-15-16-17) ve sarıdır (8-9-10-11-12-13-18). Ancak göbek kırmızı, bordür kahve örnekler (Katalog 7-20-21-25) ile göbek kırmızı, bordür yeşil örnekler de (Katalog 22-23-24-26) hatırı sayılır miktardadır. Göbek kırmızı, bordür krem (Katalog 3-15), göbek kırmızı ve mavi (katalog 5) gibi örnekler de vardır. Dokumaların kalitesi desimetre kareye düşen düğüm sayısı açısından 432 ile 1428 arasında değişmektedir. Atkı, çözgü ve düğüm yün olan örnekler sayısal olarak azdır (Katalog 1-2-3-4), diğer örneklerde atkı ve çözgü pamuk, düğümler ise yündür. Dokumalardan düz dokuma olan zililer kıl ve yün, halılar ise yün malzemeden imal edilmiştir.

SONUÇ OLARAK;

İncelemeye çalışılan Pamukova halı ve kilim dokumaları 19-20. Yüzyıla ait örneklerdir. Bir koleksiyon oluşturacak sayıda olan örnekler, daha önce ilçenin cami ve türbelerinde bulunurken bugün ilçe kaymakamlığına bağlı okul ve resmi dairelerde muhafaza edilmektedir. Araştırmanın amacı bu koleksiyonu bilim dünyası ilk kez paylaşılırken bunların bölgesel üretim olabileceklerini de sorgulamaktır. Bu amaca yönelik kesin bilgilere ulaşılmamış olmasına rağmen, Anadolu dokumaları ile benzer örnekleri araştırıldığında, genel benzerliklerin yanı sıra yüzde yüz örtüşen örneklerine rastlanmamıştır. Ancak koleksiyon kendi içinde gruplandırıldığında ortaya çıkan çok yakın ve örtüşen benzerlikler, eserlerin çoğunluğunun yerel üretim olabileceğini düşündürmektedir.

FOTOĞRAF VE ŞEKİLLER

Foto 1: Katalog No. 1

Foto 2: Katalog No. 2

Foto 3: Katalog No. 3

Foto 4: Katalog No. 4

Foto 5: Katalog No. 5

Foto 6: Katalog No. 6

Foto 7: Katalog No. 7

Foto 8: Katalog No. 8

Foto. 9: Katalog No. 10

Foto. 10: Katalog No. 13

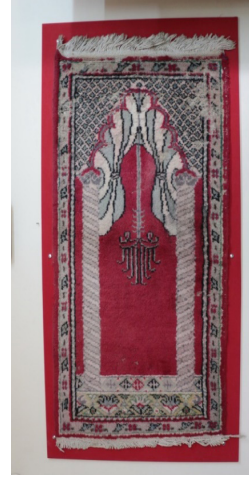

Foto. 11: Katalog No. 14

Foto. 12: Katalog No.15

Foto. 13: Katalog No.16

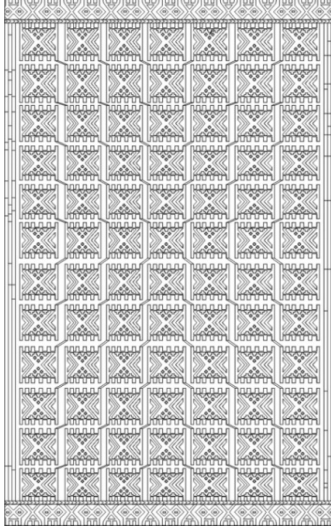
Foto. 14: Katalog No.17

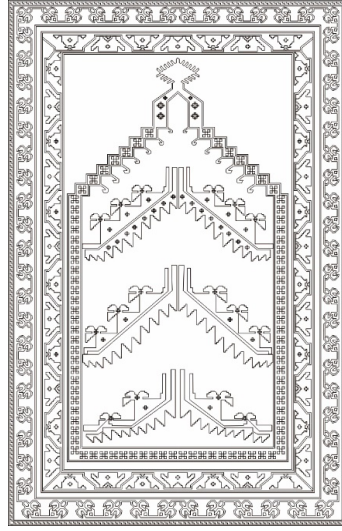
Foto. 15: Katalog No.20

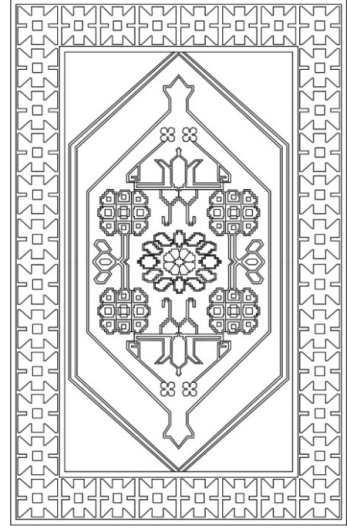
Foto. 16: Katalog No.25

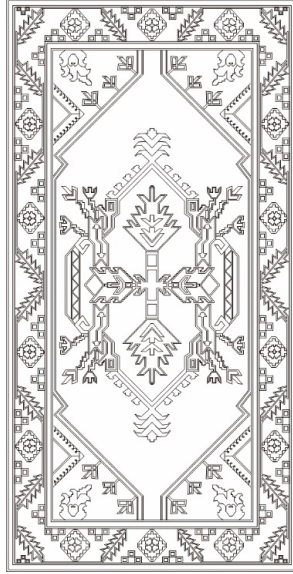
Şekil 1: Katalog No. 1

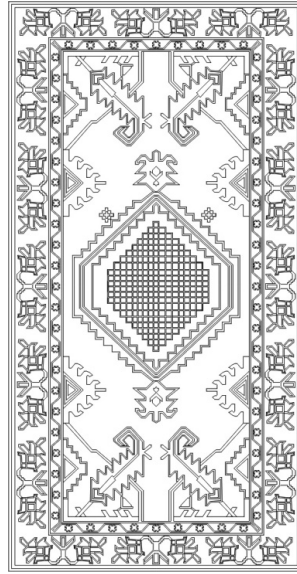
Şekil 2: Katalog No. 3

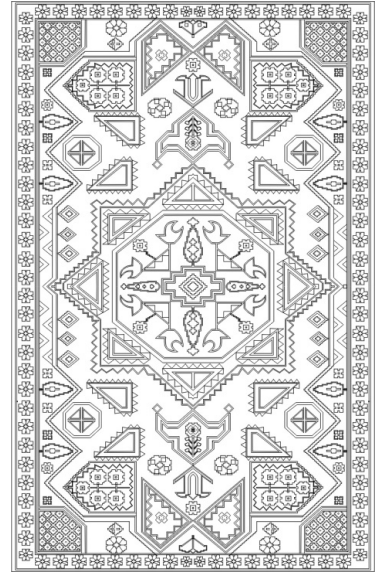
Şekil 3: Katalog No. 8

Şekil 4: Katalog No.15

Şekil 5: Katalog No.16

Şekil 6: Katalog No.20

a.

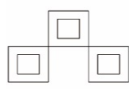
b.

c.

d.

e.

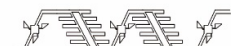
f.

g.

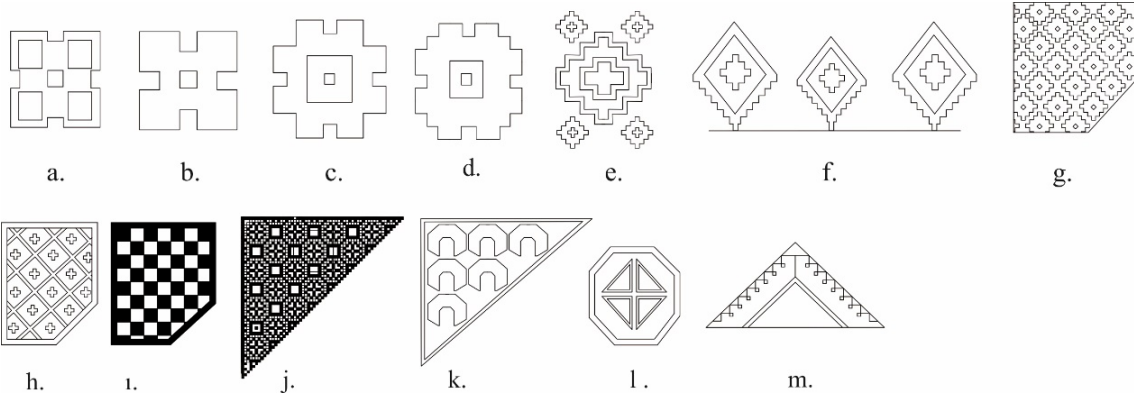

h.

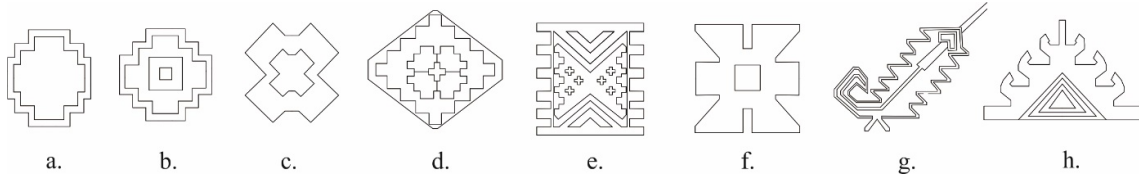

i.

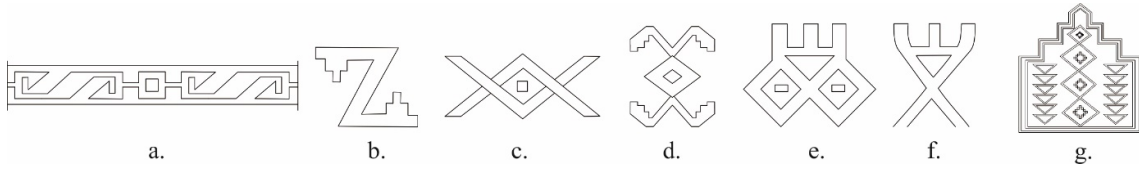
Şekil 7a-g: Pamukova dokumalarından motif örnekleri; a-f: su yolu, g: su yolu arasında göz, h-i: dikmeli su yolu.

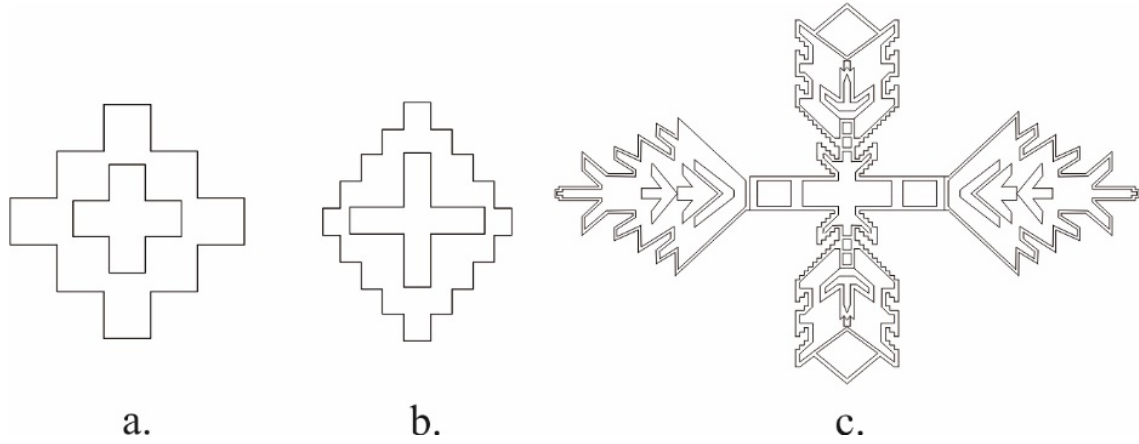
Şekil 8a-m: Pamukova dokumalarından motif örnekleri; a-ı: göz, j-m: muska motifi.

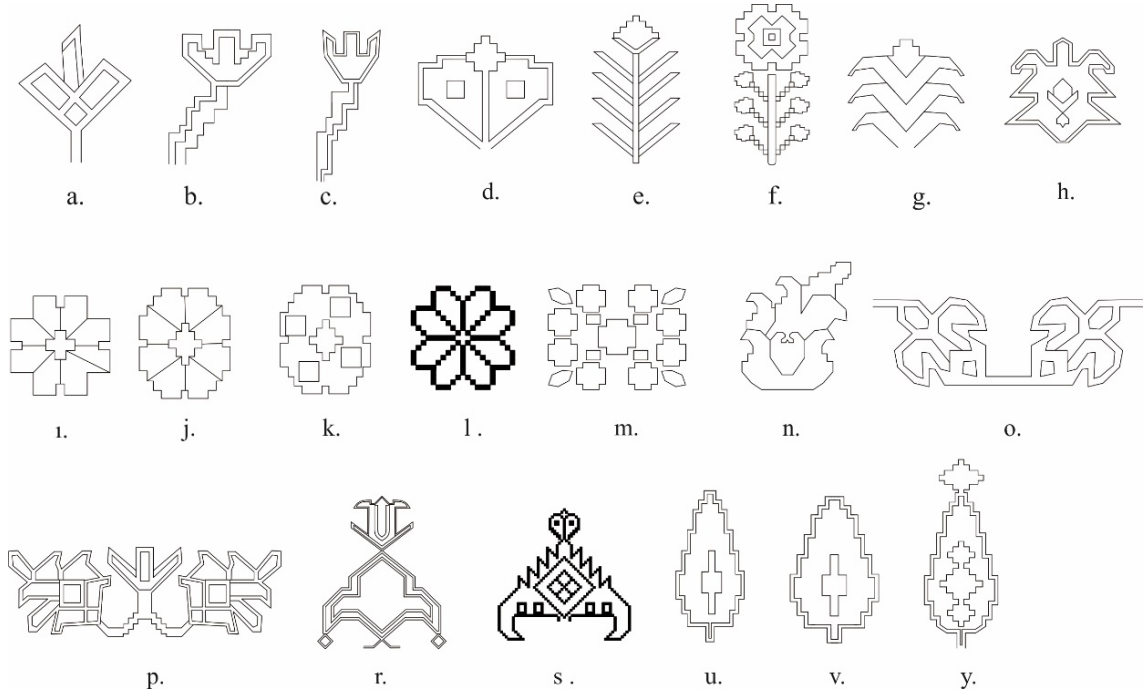
Şekil 9a-h: Pamukova dokumalarından motif örnekleri; a-b: sandık, c: kirman, d-e: bereket, f: yıldız, g: ejderha, h: akrep motifi.

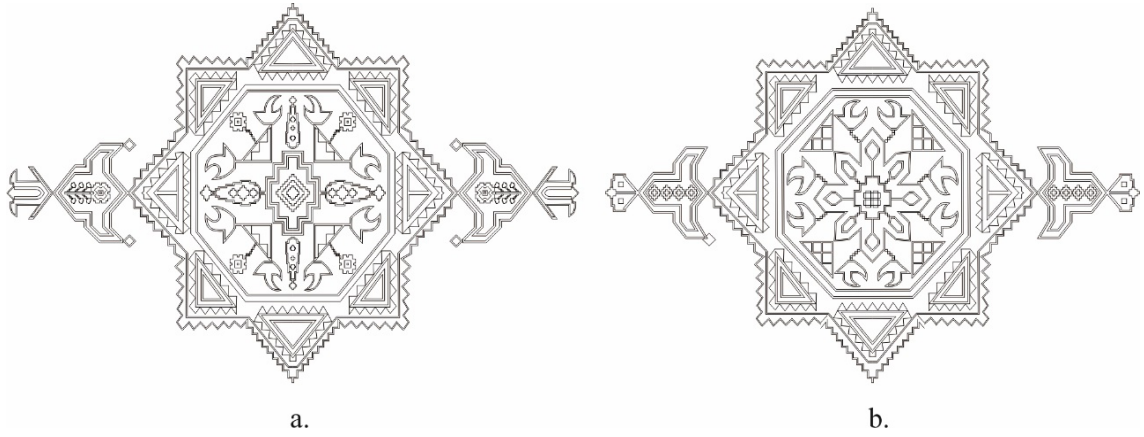
Şekil 10a-g: Pamukova dokumalarından motif örnekleri; a-b: çengel, c-d: keçiboynuzu, e-f: el, parmak, tarak, g: mihrap motifi.

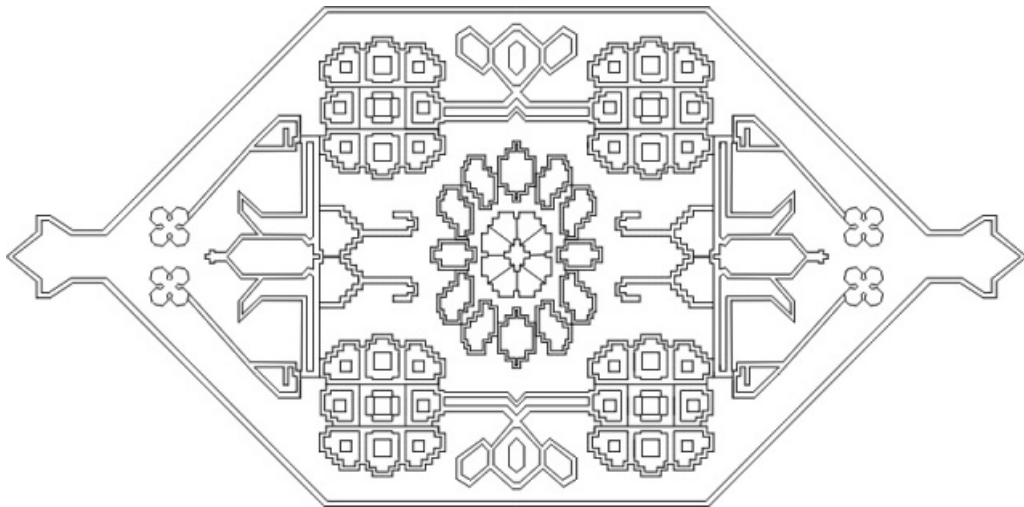
Şekil 11a-c: Pamukova dokumalarından dört yön motifi.

Şekil 12a-y: Pamukova dokumalarından bitkisel motif örnekleri; çeşitli çiçek motifleri arasında e: hayat ağacı, j-l: altınbaşın çiçeği, r-s: tepelikli palmet, u-y: selvi.

Şekil 13a-b: Pamukova dokumalarından yıldız formlu göbek kompozisyonları.

Şekil 14: Pamukova dokumalarından, içi stilize çiçeklerle dolgunmuş altıgen göbek kompozisyonu.

KAYNAKÇA

- Acar B., Kilim, Cicim, Zili, Sumak Türk Düz Dokuma Yaygıları, İstanbul: Eren Yayınları, 1982.
- Anonim, Anadolu Dokuma Mirası XI. Uluslararası Doğu Halıları Konferansı Sergi Kataloğu, (Ed.) Hülya Tezcan- Sumiyo Okumuro, C.1-5, Ankara: DÖSİM, 2007.
- Aslanapa, O. Türk Halı Sanatı'nın Bin Yılı, İstanbul: Eren Yayıncılık, 1987.
- Âşık Paşazade, Osmanlılularının Tarihi, (Haz.) Kemal Yavuz-Yekta Saraç, İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları, 2003.
- Çoruhlu, T. "Sakarya İlinde Türk El Sanatları", Sakarya İli Tarihi, Sakarya 2005, s.1097-1100.
- Demir, M. "Sakarya'da Türk Yerleşim Yapısı", Sakarya İli Tarihi, C.1, (Haz.) Mehmet Alpargu vd., Sakarya: Sakarya Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları, 2005, s. 97-109.
- Deniz, B. "Kırşehir Halıları", Arkeoloji ve Sanat Dergisi, C. 3, S. 3, 1984, s. 25-81.
- Deniz, B. Türk Dünyasında Halı ve Düz Dokuma Yaygıları, Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, 2000.
- Erberk, G. Anatolian Kilims 1, Ankara: DÖSİM, 1995.
- Kütükoğlu, M. Osmanlılarda Narh Müessesesi ve 1640 Tarihli Narh Defteri, İstanbul: Enderun Yayınları, 1983.
- Önal, G. Osmanlı Devri Kastamonu Vilayeti Salnamesinde Bolu Sancağı, (Haz.), 2.Cilt (15-2), Bolu, 2011.
- Şentürk, M.H. "Osmanlılar Döneminde Sakarya", Sakarya İli Tarihi, C.1, (Haz.) Mehmet Alpargu vd., Sakarya: Sakarya Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları, 2005, s. 169-211.

ARŞİV BELGELERİ

- BOA Geyve belgeleri Sıra No:3073, Gömlek:11114
- Sıra No: 2369, Dosya: 55, Gömlek: 22, Tarih: H. 29 Safer 1311.
- Sıra No: 2276, Dosya: 2106, Gömlek: 32, Tarih: 27 Rabi'u'l-ahir 1316.
- Sıra No: 2223, Dosya: 2357, Gömlek: 60, Tarih: 11 Safer 1318.
- Sıra No: 2265, Dosya: 2175, Gömlek:134, Tarih: 26 Şevval 1316.
- Sıra No: 2190, Dosya: 2523, Gömlek: 125, Tarih: 4 Cemaziye'l-evvel 1319.
- Sıra No: 2287, Dosya: 2084, Gömlek: 49, Tarih: 22 Rabi'u'l-ahir 1315.
- Sıra No: 2369, Dosya: 1356, Tarih: 30 Rabi'u'l-ahir 1316.
- Sıra No: 2275, Dosya: 2107, Gömlek: 104, 2 Cemaziye'l-ahir 1316.

